

Slovenski dom

Štev. 63

V Ljubljani, v četrtek, 18. marca 1943-XXI

Leto VIII.

«L'Espresso» «L'Espresso» za oglaševanje italijanskega in tujeje
izdava Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

Uredništvo in uprava, Kopitarjeva 6, Ljubljana
Redazione Amministrazione, Kopitarjeva 6, Ljubljana

Concessionarie esclusive per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera, Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

Intenzivno topniško delovanje na tuniškem bojišču 21 podmornic potopljenih v pol leta

Italijansko uradno vojno poročilo šte. 1026 pravi:
Oživljeno delovanje nasprotnega si topništva na južnem delu tunizijskega bojišča. Nemška letala so bombardirala pristanišče v Tripolisu ter nastopila nad nekimi nasprotnikovimi letališči v severni Tuniziji, kjer so na tleh uničila tri letala.
Na srednjem delu Sredozemskega morja je neka lahka edinica pod vodstvom korvetnega kapitana Ciceraci Alberta iz Ancone potopila eno podmornico. Druga nasprotnikova podmornica se je razletela, ker je zadela ob našo minsko zaporo.
Z današnjim nastopom so italijanske protipodmorniške pomorske edinice v zadnjih 6 mesecih uničile 21 nasprotnikovih podmornic, vsaj 14 pa so jih bolj ali manj poškodovale.

Močne sovjetske sile jugovzhodno od Harkova obkoljene

Nemške čete korakajo proti Bjelgorodu — Neuspešni sovjetski napadi pri Ilmenskem jezeru — Na južnem tunizijskem bojišču živahna topniška delavnost — Novi uspehi nad nasprotnim brodom v Sredozemlju

Hitlerjev glavni stan, 18. marca. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:
Jugovzhodno od Harkova obkoljene sovjetske sile so bile po zavrnitvi več poskusov izpada stisnjene na tesen prostor in se bližajo uničenju.
Na petročju pri Bjelgorodu napreduje naš napad dalje proti vzhodu. Močni sovjetski protinapadi so bili odbiti, pri čemer so izgubili 66 oklepnikov. Oddelki bojnih letal so z uničujo-

čim učinkom napadali umikajoče se sovjetske čete in ojačenja na brzih pohodih na bojišče.
V hudih bojih ob Ilmenskem jezeru so naše čete včeraj dosegle nov obrambni uspeh. Sovjetske čete so se ves dan zamašale zaletavale proti nemški bojni črti, pri čemer so utrpele hude krvave izgube in izgubile razen tega pred nemškimi postojankami številne oklepne vozove.
Na ostalih odsekih vzhodnega bojišča so bili samo boji krajevnega pomena.
Iz južnega odseka tunizijskega bojišča poročajo o živahnem obojestranskem topniškem delovanju.

Letalo so potopila v Sredozemskem morju 10.000 tonsko trgovsko ladjo. Pri napadu na sovražni ladijski epredov so bili trije prevozniki parniki zažgani.

Nekaj lahkkih angleških bombnikov je v večerajšnjih večernih urah ob slabem razgledu napadlo neki kraj v zapadni Nemčiji. Prebivalstvo je imelo izgube. Eno letalo je bilo sestreljeno.

Berlin, 18. marca. s. O bojih na raznih odsekih vzhodnega bojišča pravijo v berlinskih vojaških krogih, da besnijo najhujše bitke na treh točkah: 1. jugovzhodno od Harkova. Tu so nemške armade po naglem nastopu obkolile močne sovjetske sile, ki so si z vsemi sredstvi skušale utreti izhod iz nemškega obročja. 2. Zahodno od Bjelgoroda, kjer zdaj divjajo zelo zaigrani boji. Boljševiki so v naglici zvečkali sem z drugih odsekov nove čete ter jih slepo mečejo v ognjeno žrelo. Rusi so doslej utrpele prav krvave izgube, niso pa mogli zavreti napredujočih nemških čet. 3. Pri Staraji Rusi, kjer so Rusi po hudi topniški pripravi sprožili osem besnih napadov, v katerih je nastopilo tudi mnogo oklepnikov in letalskih skupin, a niso mogli vdreti v nemško bojno črto. Imeli so zelo krvave izgube.

General Pariani — novi kraljevi namestnik za Albanijo Sprejem albanskega odposlanstva pri Duceju Razglas novega namestnika Albancem

Rim, 18. marca. s. Namesto eksc. veleposlanika Franca Jakomonija di San Savino je Kralj in Cesar imenoval za kraljevega namestnika v Albaniji eksc. Alberta Parianija.
Rim, 18. marca. s. Duce je sprejel albansko odposlanstvo pod vodstvom predsednika albanske vlade Malika Bušatija. V odposlanstvu so bili dalje predsednik višjega fašističnega sveta Ernest Koliki, senator Mustafa Merlika Kruja, bivši predsednik vlade, in senator Markagioni. Odposlanstvo je prišlo ob priliki zamenjave kraljevega namestnika v Albaniji potrditi neomajno zveslobo Albanije Italiji in nerazrušnost zveze med obema kronama. Duce je naročil odposlanstvu, naj še enkrat vsemu albanskemu ljudstvu pove, da je Italija sklenila bediti nad albanskimi narodnimi koristmi, nad skupno zvezo in neodvisnostjo države v znanjem svojih krone.
Kraljevi namestnik v Albaniji eksc. Pariani je sprejel predsednika albanske vlade in visoke osebnosti iz odposlanstva, ki je prispelo v Italijo. General je predsedniku vlade Bušatiju potrdil zupanje Kralja in Cesarja v sedanjo albansko vlado, ki bo nadaljevala svoje delo v dobro narodne in neodvisne Albanije po istih političnih smernicah, ki so prevele njeno delo, odkar je prevzela oblast v Albaniji.
Rim, 18. marca. s. General Pariani je dal Albancem naslednji razglas: Albanci! Predlagan po Duceju in imenovan po Kralju in Cesarju za kraljevega namestnika v Albaniji se z velikim veseljem vračam v državo, od katere se nikoli nisem bil duhovno ločil, za katero sem vedno čutil, v

katero sem gledal z zaupanjem. Ponosen sem, da vam lahko prinesem poslanico Kralja in Cesarja z zagotovilo o njegovi visoki naklonjenosti in z zaupanjem, da bo kmalu lahko za svojega namestnika postavil kneza svoje kraljevske hiše. Ker je opravljeno delo za politične prenosne, ki dajejo poročilo za odvisnost in nedotakljivost Albanije, mi izvoli, da je moj trdni sklep, da bom pustil v imenu Kralja nedotaknjene vse svete narodne pravice, katere je potrdila ustava, ki jo je izdal On. Veličanstvo Kralj je daries potrdil svoje zaupanje v vlado pod vodstvom Malika Bušatija, ki bo nadaljevala s svojim delom v znamenju zveze obeh kron v dobro narodne in neodvisne Albanije, vse po navodilih, ki so to vlado dovedle do prevzema oblasti in katerih se je do danes držala. Zaupam v sodelovanje vseh Albancem za izvedbo tega dela v korist države, dela, ki ga ne bom dovolil moliti od nikogar. Zivela Albanija! Ziveli Kralji! — Namestnik Kralja in Cesarja general Pariani.

Sovjeti so v treh mesecih izgubili poldrug milijon mož

Berlin, 18. marca. s. V berlinskih vojaških krogih zatrjujejo, da so bile boljševiške izgube v poslednjih treh mesecih sila hude, saj je približno poldrug milijon ruskih vojakov mrtvih, ranjenih ali ujetih. Samo na odseku južno od Orla so boljševiki izgubili 200.000 mož, na odseku med Dnjeprom in Donom 250.000, za-

hodno od Kurska 50.000, pri napadih na kubansko mostišče pa so na bojišču pustili 120.000 vojakov. Prišli je treba še izgube, ki so jih boljševiki imeli v bojih po donski kotlini in okrog Stalingrada: to je bilo onesposobljenih za boj skupno 400.000 mož. Če potem še računamo, da so Sovjeti vzdolž srednjega odseka izgubili 50 tisoč, južno od Ilmenskega jezera 150.000, in pri Ladoškem jezeru ter ob Volhovu še 250.000, na ostalih odsekih ruskega bojišča pa da je bilo vrženih iz boja 100.000 vojakov, vidimo, da znašajo skupne izgube poldrug milijon bojevnikov. Mnogi ruski častniki pa, ki so jih nemške čete zajele, sodijo, da so izgube še mnogo večje.

Voditelj madžarske vladne stranke na uradnem obisku v Nemčiji

Berlin, 18. marca. s. Načelnik madžarske vladne stranke minister Lukacz je na povabilo voditelja pisarne pri narodno socialistični stranki Borrmann odpotoval v Nemčijo. Madžarski gost bo obiskal kulturne in socialne organizacije narodno socialistične stranke.

Po zimski ofenzivi čaka Rusijo najhujša preskušnja

Lizbona, 18. marca. s. List »Sunday Express« piše: »Se pred nekaj tedni so bile nemške armade med Doncem in Dnjeprom v nevarnosti, da jih bodo sovjetske sile odrezale ter obkolile. S tem bi Rusi zajeli toliko vojakov, kakor se v zgodovini vojne še ni primerilo. Toda nemška vojska se ni samo otresla te nevarnosti, marveč je to grožnjo docela odpravila. To se je posrečilo zaradi spretnosti in temeljitega vojaškega znanja. Napadla je naravnost in z mnogih strani Harkov ter ta ključ Ukrajine že po štirih tednih, odkar so ga spet zasedli Rusi, izvila boljševikom ponovno iz rok. kar je gotovo velik vojaški dogodek. Zda je konec angleških in ameriških sanj. Med pomladjo in jesenjo čaka Rusijo kar najhujša preskušnja.«

Novice o preselitvi izseljenske poljske vlade v Ameriki

Ankara, 18. marca. s. Listi razlagajo novice o verjetni preselitvi namišljene poljske vlade v Združene države kot nov dokaz za spore med zavezniki. Poljska vlada se čuti zapuščeno, prav za prav po Veliki Britaniji prodano Sovjetski Rusiji, in bo skušala najti podporo pri drugem zavezniku, ki si upa proti Sovjetom odkrito nastopiti. Po vojni bodo morali zavezniki, tako pišejo turški listi, poleg sporov s sovražniki, urediti tudi vse prepire, ki se oglašajo med njimi samimi. Medtem ko se hvalijo kot zaščitniki neodvisnosti malih narodov, pa ni videti, da bi se bili sami med seboj že sporazumeli. Zatrjujejo, da hočejo osvoboditi Francijo, toda doslej se jim še ni posrečilo spraviti tiste tri male Francije, ki so izven matere domovine. Odnosaji do Sovjetov so več kakor zmedeni, polni negotovosti in sumničenj. Nesporazum med zavezniki glede izkoriščanja bodoče zmage, v katero upajo, jih ovira, da bi delovali skladno in s tem omogočili, da bi zmago sploh dosegli.

Kneinja Piemontska pri ranjencih v Napoliju

Napoli, 18. marca. s. Kr. Vis. kneinja Piemontska je te dni dopotovala v Napoli ter obiskovala vojne ranjence po bolnišnicah Rdečega križa. Natančno je nadzorovala tudi delo prostovoljnih strežnic Rdečega križa. Vsi navzoči so se spoštljivo klanjali visoki gospe, ki se je ljubeznivo zanimala za bolnike ter vsakomur povedala vzvišeno besedo vere in tolažbe.

Važen sestanek ministrskega sveta za nemško obrambo

Berlin, 18. marca. s. Ministrski svet za obrambo nemškega rajha se je sestel pod predsedstvom maršala Göringa ter sprejel nekaj ukrepov glede zaščite lastnine, družine in materinstva. Določil je stroge denarne globe in zapor za take, ki bi se pregrešili zoper važne socialne uredbe. Poleg tega je podaljšal delovni čas po javnih uradih v skladu z izrednimi potrebami države v vojni, zlasti pa zaradi splošne mobilizacije vseh delovnih sil.

Nemčija — še vedno nevaren nasprotnik

Lisbona, 18. marca. s. Vojaški dopisnik lista »New York Daily News« ugotavlja, da je Nemčija pretekli teden dokazala, da je še vedno nevaren nasprotnik docela sposoben zavezništke premagati. Nemška vojska naj bi bila v južni Rusiji dokazala, da zna prejeti udarce trdo vračati. Nemško vrhovno poveljstvo je znalo izkoristiti priliko, ki se mu je ponudila v južni Rusiji, kjer so sovjetske edinice pririle daleč naprej, k čemur jih je gnala verna, da bi odrezale pot nemškim umikajočim se četam ter jih obkolile. Danes pa Nemci potiskajo Ruse proti Doncu. To se zdi, da je konec velike verjetnosti za zmago, ki so jo Sovjeti imeli še pred nekaj meseci.

»Uradno poročilo o nasprotnikovih bedastocah«

Rim, 18. marca. s. Današnje »Uradno poročilo o nasprotnikovih bedastocah« pravi:
London: Pod naslovom »Sestranci Italijani se spopadajo s poljičjo« prinaša list »Sunday Graphic« trditve nekega nevtalnega popotnika, ki je prav te dni dopotoval iz Kaira. Popotnik pravi, da so demonstracije sestrancev, po katerih pride do spopadov s poljičjo, nekaj čisto vsakdanjega po velikih severno-italijanskih mestih. Med svojim tridnevnim bivanjem v Milanu je ta opazovalec bil priča štirih demonstracij, ki so jih vzpizarjali trudni in raztrgani ljudje ter sta jih s silo razganjali policija in fašistična milica. V Firenci in v Benetkah je videl prav take sprevede. Obveščevalec je pristavil, da nekateri italijanski vodilni industriji prerokujejo zlom države v treh mesecih.

Kardinal Hinsley umri

Lisbona, 17. marca AS. V Londonu je danes jutraj umrl westminsterski nadškof kardinal Artur Hinsley. Kardinal Hinsley se je rodil 25. avgusta 1865 v Selbyju. Skofija Lesas. Mnogo let je bil rektor angleškega kolegija v Rimu. Nato je bil imenovan za titularnega sebastopolskega škofa. Leta 1935 je odšel v London. 13. decembra leta 1936 pa je bil povzdignjen v kardinala.

Težaven sporazum med Giraudom in De Gaulleom

Stockholm, 17. marca AS. Zdi se, da je Giraudovo vabilo De Gaulle, naj pride v Alžir ter s »stiskom roke« zapečati mir med begunskimi Francozi, zbudilo v De Gaulleu mnogo oboževanja in sumničenj. Do danes Giraudu še sploh ni odgovoril. Njegov sodelavec je dejal, da Giraudovi pobudi in verjetno bo moral preteči še precej časa do novega sestanka med Giraudom in De Gaulleom.

Mac Millan zapuša Sev. Afriko

Tanger, 17. marca AS. Iz Alžira se je zvedelo, da je bil razrešen svojih dolžnosti Mac Millan, angleški minister pri zavezniškem glavnem stanu v Severni Afriki. Verjetno bo imenovan za državnega ministra v zahodni Afriki namesto lorda Swintona, ki bo poklican v London.

Prazni razgovori v Washingtonu

Lizbona, 17. marca AS. »New York Times« razpravlja o angleško-ameriških pogovorih v Washingtonu ter izjavlja, da gre za prvi poskus določiti povojno zadržanje in povojno politiko. List pripominja, da je ovira rešitvi tega vprašanja v sovjetski vladi, ki stavi svoje zahteve, utemeljujoč jih z netočno trditvijo, češ da se Sovjetska Rusija sama vojskuje. Senator Wheeler je svaril, da je brez pomena govoriti o povojnih načrtih dokler se točno ne ve, kaj bo nastalo v Evropi in v Aziji. Združene države po njegovem mnenju ne smejo sprejeti nikake mednarodne obveze, dokler ne bodo vedele, kaj bo mogel in hotel dobiti Stalin. Tudi »Herald Tribune« opominja, da bi bila neumnost, če bi se Združene države zavezale s socialnimi predlogi za dolgo dobo, pač pa je potrebno preprečiti katastrofo, ki bi lahko nastala ob koncu vojne z brezposelnostjo, ko bodo množice moških prihajale z bojišč ter iz vojne industrije.

Sporazum o vprašanjih bodočega miru — namen Edenovega obiska v Ameriki

Rim, 18. marca. s. »New York Times« piše o obisku angleškega ministra Edena v Ameriki ter pravi med drugim: »Zetati bi bilo, da bi zavezniški narodi prišli do sporazuma glede svojih vojnih ciljev. Eden je prišel k nam vprav v trenutku, ko se je ameriški narod začel v znatni meri baviti z vprašanji o bodočem miru, in bo presenečen, ko bo spoznal, da se s temi vprašanji v Združenih državah bavi veliko ljudi.«

Članek v »New York Times« pač ni mogel lepše povedati, kakšno je duševno razpoloženje v anglosaksonskih demokratičnih državah. To razpoloženje je namreč vse prej ko

mirno in enodušno. Je tudi zelo značilno, ker dokazuje, da Združene države nameravajo izvajati močan pritisk na Churchilllova odposlanca, da bi uveljavile svoje zahteve, ki so v marsikaterem oziru res drugačne od britanskih in so si čisto čisto docela nasprotne. S tem da mu skušajo po svojem časopisju dopovedati, da se severnoameriška javnost najbolj zanima za vprašanja, o katerih bodo z Edenom v Ameriki razpravljali, imajo volitelji Severne Amerike namen prepričati angleškega zunanjega ministra, da njihove zahteve razume in podpira široka ameriška javnost. Prepričati ga hočejo o tem in ga potemtakem uklonili.

Načrti za zavezniško vmešavanje v notranje zadeve vseh držav po sedanji vojni

Lizbona, 18. marca. s. Na včerajšnji seji angleške postanske zbornice je neki poslanec predlagal, naj angleška vlada z Združenimi državami, Sovjetsko Rusijo in drugimi zavezniškimi narodi da javno zagotovilo, da si bodo po vojni vse zasedene, nezasedene in celo sovražne države lahko popolnoma svobodno izbrale tako obliko vladavine, kakor se jim bo zdelo najprimernejša. Takšna izjava — je pripomnil poslanec — bi bila potrebna, ker bi zavrnila nasprotno trditve sovražne propagande o tej stvari. Churchill je poslancu odgovoril dobesedno takole: »Mislim, da v sedanjem trenutku ni potrebno še kaj dodajati izjavam, ki sta jih dali angleška in severnoameriška vlada ter Stalin v imenu sovjetske vlade.«

V zvezi s to razpravo v angleški poslanski zbornici pripominjajo v tukajšnjih krogih, da je sprito dejstvo, da Angleži, Amerikanci in Sovjeti doslej še niso dali nobene izjave o obliki vladavine, ki si jo bodo drugi narodi po sedanji vojni lahko izbrali, jasno, da dvomim odgovor angleškega ministrskega predsednika ni nič drugega kot norčevanje iz poslancev, ki je dal omenjeni predlog. Poleg tega tudi ne prikrivajo, da Churchillov odgovor kljub »atlantski karti« in drugim dogovorom potrjuje, da si Velika Britanija ter njeni ameriški in boljševiški zavezniki pridržavajo pravico, po dobljeni vojni vtiakati se v notranje zadeve ne samo sovražnih, temveč tudi vseh drugih držav dočim se Anglosaksonci nečesto ali pa ne morejo povrniti k privoljenjem, ki so jih nekdanj že dali Sovjetski zvezi, ko so ji morali obljubiti svobodno roko nad Evropo.

Lizbona, 18. marca. s. V Združenih ameriških državah strogo obojajo govor bivšega ameriškega veleposlanika v Franciji, Bullitta, v katerem je ta z njemu lastno tenkočutnostjo dejal, da mora Amerika pri svoji politiki do drugih držav uporabljati način postopka »s korenjem in palico«, kakor pri mezu, ki se upira in bi ga radi pripravili do tega, da bi šel dalje. »New York Herald Tribune« res globoko obžaluje ne samo obliko, temveč tudi vsebino takšne zunanje politike ter jo istočasno oboja kot zaostalo in naivno. Če bi hoteli uporabljati silašice in bič — piše omenjeni list —, da bi rusko politiko spravili v določeni tir, kaj bo oviralo Moskvo, ko nastopi za to ugodna prilika, da ne bi pokazala drugačnih kart? Vsekakor pa, kdo ima največ silašice in najdaljši bič? Združene ameriške države s svojimi najdaljšimi prometnimi zvezami in svojimi še ne sestavljenimi vojskami, ali pa Rusija s svojimi močnimi armadami?

Bullitt ni govoril uradno, gotovo pa vsaj deloma v imenu tistih, ki vodijo zunanjo politiko Združenih ameriških držav. A ti gospodje izvajajo prej idiotsko politiko, kakor pa da bi skušali najti možnost za trden mir.

Žrtve zadnjega angleškega napada na München

München, 18. marca. s. Objavljen je bil seznam 77 žrtv, ki jih je povzročil zadnji angleški napad na mesto München. V tem seznamu, ki je prišel že za enim, vsebujejo imena 69 žrtv istega napada, je med ubitimi 43 žensk in 5 otrok.

Akademiku Jaroslavu Kiklju ob obletnici njegove mučeniške smrti

pak v Tvoji postavi in v Tvoji volji.
(Beseda škofa dr. Gregorija Rožmana.)

Danes popoldne je leto dni, ko so odjeknili na ljubljanski ulici strelji in je obležal v lastni krvi vzoren slovenski akademik in sin revne mariborske delavske družine medicinec Jaroslav Kiklj. Njegove smrti se spominjamo, da bi se ob obletnici njegovi mučeniški smrti ogreli z ognjem ljubezni, ki je gorela v pokojnem Kiklju do Boga in do ljudstva.

Jaro Kiklj je padel med prvimi žrtvami slovenske mladine, ki se je prva odločno in odkrito, četudi osamljena, saj so bili le redki, ki so ji ostali zvesti.

Jaroslavu Kiklju za obletnico

Nad tvojim grobom jagnje v pomlad hrepeni in z zadnjimi močmi želi v zelene trate; v obeh, na pol ugaslih, zadnja prošnja tli, da videle bi vsaj še zadnji sij pomladne zarje zlate.

A so zastoj napori hrepeneče glave, življenje se izteka — kri rdeči belino; še skušajo noge, da bi zabredle v trave, še prosijo oči, da pile bi sinjino.

Ko zadnji utrip zagnal je kri iz rane, so klenile noge, ki so na pot želele; zaprle so se oči Ti od strele ožgane, ne da bi zadnji sij pomladne zarje ujele.

Nad tvojim grobom jagnje v pomlad hrepeni...

M. K.

Valerija Heybalova je navdušila Zagreb

Hrvaški listi laskavo pišejo o izrednem uspehu prvakinje ljubljanske opere gđ. Valerije Heybalove, ki je gostovala preteklo nedeljo v zagrebškem državnem gledališču. Umetnica je zagrebški javnosti znana z uspešnega nastopa v »Evgeniju Onjeginu«, ko je gostovala pri izvedbi tega dela v vlogi Tatjane.

Heybalova se je priložnostno mudila v Zagrebu. O njenem bivanju je izvedela tudi uprava zagrebškega gledališča in jo povabila, naj gostuje v »Madame Butterfly«. Njen nastop je bilo pravo slavlje, ki ga je doživela ta naša priljubljena slovenska umetnica, s čimer ni le potrdila svojega slovesa, temveč tudi našega slovenskega gledališča. Vloga v »Madame Butterfly« je odpela v slovenščini, kakor je odpela tudi vloga Tatjane pred časom. Pri isti predstavi sta nastopila tudi še dva naša rojaka, sestra zagrebškega gledališča, in to Jože Gostič in Mila Kogejeva. Vsa trojica je odpela svoje partije odlično in dokazala svojo visoko igralsko sposobnost in pevsko kulturo ter je bila deležna ne le zaslužnega priznanja, temveč lep trijumf.

Zagrebška gledališka publika je po teh nastopih naravnost vzljubila našo slovensko umetnico, zato nam povabilo uprave zagrebškega gledališča, da bo gđ. Valerija Heybalova spet gostovala v »Bohemu« v vlogi Mimi, ki jo bo odpela v slovenščini, dalje nastop v »Eru z onega sveta«, ponovno dokazuje, da je ljubljana lahko ponosna na svojo prvakinjo gledališča v Ljubljani — gđ. V. Heybalovo.

»Božji trubadur František« je naslov igr, ki jo bodo na praznik sv. Jožefa uprizorili v frančiškanski dvorani Veliki frančiškovi križarji. Pričetek ob 5. Priskrbite si vstopnice v predprodaji pri Sfilogiju.

Zamolčani Napoleon

Toda kmalu nato je moral tudi Napoleon okusiti vso bridkost nezvestobe in nevaležnosti, ko so ga bodisi oropali vseh bodisi ga prostovoljno zapustili. Bil je še cesar, ko je že moral gledati, kako se je razraslo izdajstvo celo med njegovimi brati. »Svojega starejšega brata se je moral bolj bati takrat, ko je stanoval v njegovem dvorcu v Parizu, kakor takrat, ko je sedel na kraljevskem prestolu v Madridu.« Murat je sklenil premirje z Anglijo in zvezo z Avstrijo. Svetovalec Elizabete je bil Fouché, nezačajni izdajalec, ki je želel cesarjevo smrt in o katerem je pozneje rekel Napoleon, da mu je žal, da ga ni dal obesiti. Luigi je kršil prepoved svojega brata, tako da ga je hotel cesar obsoditi na preganstvo. Girolamo je skrivaj izginil ter zapustil svoje kraljestvo in svoje ljudstvo. In Luciano se je še nadalje izmikal ter se jezil. Nič drugače niso delali generali: »Nimam več generalov,« je tožil Napoleon, »moskovski mrz je pobral njihovo čast.« Preden je odpotoval na otok Elbo, se je moral posloviti od svojih vojakov in pri tem je zvedel, da ga je tudi maršal vojvoda Augereau izdal. Ko je prišel na Elbo, so ga razen njegove matere in njegove sestre Paole vsi drugi bratje, svaki in sorodniki, ki jih je povabil, obogatili ter okrepili in na katerih je hotel zgraditi svoj cesarski rodovnik, prepustili njegovi usodi. Medtem je umrla Jožefina, ne da bi pred tem vsaj kdaj pisala cesarju, zapustila pa je dolg trhe milijonov, ki so ga upniki terjali od Napoleona.

Vse to pa je bilo samo priprava na še večjo zapuščeno, najbolj nezveste odpade, najsravnostnejšo nevaležnost in najbolj žalostno ločitve, ki jih je moral okusiti po letu 1814.

Niso ga še oropali prestola in že se je moral dne 24. januarja 1814 posloviti od svoje žene in od sinu, ki mu ju je iztrgal Franc II. s pomočjo kneza Eszterházyja in ki ju ni mogel nikoli več videti. Mogoče je cesar čutil, kaj se bo zgodilo, ko je rekel Caulaincourt: »Oh, niti ne slutite, kaj bodo napravili z menoj v treh ali štirih dneh! Ne slutite, koliko jih je, ki me bodo zapustili!«

ob strani z nauki in nasveti, postavili v bran zoper protinacionalni komunistični naskok. Kiklj Jaro, odločni borec Katoliške akcije, prežet Kristu-sovega duha, se ni bal smrti kot mnogi drugi, ki so se ob prvi nevarnosti umaknili. Vztrajal je in bil pripravljen v pravičnem boju darovati tudi svoje življenje. Jaroslava življenjska pot je bila trnjeva, bil je sin revne delavske družine, se skozi vse dijaško življenje boril za obstanek in za dosego svojega cilja, da služi ljudstvu, zato je vztrajal in nam vsem s svojo mučeniško smrtjo dal svetel zgled vztrajnosti, pa tudi pripravljenosti za žrtve, ki so narodu v korist.

Zakaj so komunisti ubili Kiklja? Komite OF je Kiklju že 18. decembra 1941 poslal naslednje sporočilo: »Obsojeni ste na zaslužno kroglo. Sicer svoj čin še lahko popravite z izstopom iz GUF-a in še vedno imate častno pot med borce za narodno svobodo. Vašo odločitev da vidimo v treh dneh.« — Kikljevo smrt so komunisti razglasili šele eno uro pred umorom v Kidričevem slavističnem seminaru. 18. marca pa je padel, zadet od morilske krogle. In kako so hoteli opravičiti zločin nad med slovensko mladino tako priljubljenim fantom? Vseučiliška organizacija je bila le pretveza. Po umoru so ga blatili z izdajstvom, obljubljeni razne slike, ostali pa le pri obljubah. Poštena slovenska javnost je tedaj vedela, zakaj je padel Jaroslav Kiklj. Padel je zato, ker je bil na čelu katoliške mladine, ki se ni ustrašila komunističnih groženj in ostala zvesta svojim načelom. Zato je padel tudi Župec, zato voditelj akademske mladine dr. Ehrlich. Strahovati so hoteli, pobiti najboljše in njihovega vodnika, da bi razbili vrste poštenih slovenskih akademikov. Njihova smrt pa je v vseh vžgala še večjega ognja in okrepila vztrajnost borcev.

Zupčevim in Kikljevim tovarišem akademikom velja zahvala, da so s svojo zavednostjo, odličnim in treznim ravnanjem rešili slovensko vseučilišče pred komunistično tolpo. Redki so bili tisti, ki so tedaj stali mladini ob strani, vsi pa, ki so ji prav svetlovali in pot kazali, bodo deležni hvaležnosti vsega ljudstva.

Leto dni je danes, kar je padel Kiklj Jaroslav. Njemu so se preteklo leto pridružili tisoči iz vseh stanov našega ljudstva. Kri je tekla in pojila našo zemljo ter jo prekrila z nešteti grobovi mučnikov. Ti tisoči grobov in Kikljeva gomila pričajo o pravem vzroku in namenu komunistične zarote. Kri je morala teči, da je dala spoznanje mnogim zasleplencem, zato so bile besede dr. Gregorija Rožmana ob Kikljevem grobu tako primerne za čas.

»Zahvaljen bodi, Gospod, za prvega mučenca Katoliške akcije, ki si ga blagovolil dati, ker si nam dal poročilo blagoslovljenega uspeha.«

Partizanski razbojnik Omejec Vencelj ubit

Ljubljana, 18. marca.

Dne 8. marca je zadela kazen za številna zločinstva in rope tudi slovitega razbojnika Omeja Vencelja, po rodu iz Črnega vrha nad Polhovim Gradcem. Vencelj, pravi strah tamkajšnje okolice in vodja roparskih pohodov v vsej polhograjski okolici, je prišel, kakor že večkrat, kjer je pobiral za partizane mine in z njimi rušil s tovariši kmečke domove. To pot pa ni imel sreče. Pri starem opravilu v vasi Setjek ga je raznesla mina in mu odtrgala glavo.

Omejec Vencelj je sodeloval s svojo tolpo tudi pri obeh napadih na St. Jošt in ga je ljudstvo dobro poznalo. Vest o njegovi pravični kazni je ljudi kar pomirila, saj je z njim pod mučeno zemljo spet zločinski tip, ki je bil pravi bič poštenemu in delavnemu kmečkemu ljudstvu.

IV. nagradni table-tenis turnir za prvenstvo Most in Kodeljevega

Po enoletnem presledku priredi S. K. Mladika svoj tradicionalni table-teniški turnir za prvenstvo Most in Kodeljevega. Za ta turnir je bilo vedno veliko zanimanje. Pričakuje se udeležba najboljših ljubljanskih igralcev tudi na letošnjem turnirju.

Igrali bodo v naslednjih disciplinah: V četrti popoldne od dveh naprej moštva, nadaljevali bodo z moštvi v petek popoldne od devetih, potem pa bodo sledile igre juniorjev in dvojic. Turnir se nadaljuje v soboto popoldne ob treh s prvenstvom seniorjev. V nedeljo dopoldne bodo na sporedu zaključne igre v skupini seniorjev in juniorjev in mixe double (če se prijavi vsaj štiri dvojice).

Vstopnina bo minimalna.

Priprave za posvetitve Brezmadežnemu Marijinemu Srcu VSEM ZUPNIM URADOM!

Posvetilne molitve, ki jih bodo molili verniki pri glavnih posvetitvah 30. maja t. l., so natiskane v takem številu, da bo to posvetilno molitev lahko dobil vsak vernik. — Vsaka fara naj jih takoj naroči že sedaj.

Za otroke (Marijini vrtni in ljudske šole) bodo posebne molitve. — Ti naj se kot šolarji posvetijo še poprej kako nedeljo (pred 30. majem), pri skupnih farnih posvetitvah pa naj seveda tudi sodelujejo. Podobice s posvetilno molitvijo bodo v kratkem gotove; naročite jih že sedaj.

Za letošnji maj bodo izšle nove šmarnice — so že v tisku. Šmarnice so spisane v skladu z lepo zadostino pobožnostjo v čast Marijinemu Srcu in bodo najlepša priprava za posvetitve.

Šmarnice je spisal eden najboljših domačih piscev in velik Marijin častilec.

Kupili naj bi jih tudi verniki. Zbirajte naročila že sedaj.

Po želji našega Nadpastirja bodo izšle posebne podobice z molitvami, ki sta jih angel in Mati božja povedala otrokom v Fatimi. Te podobice naj bi dajali letos pri velikonočni spovedi spovedancem. Naj bi ne bilo fare, ki ne bi sledila tej lepi misli.

Vse naročite čimprej pri: Pripravljalni odbor petih prvih sobot, Pred škofijo 1 (pisarna KA), Ljubljana.

Smrdu Jože — petdesetletnik

Petdeset let ni mnogo, saj je človek tedaj šele sredi svojih delovnih let. A naš Jože zasluži, da se ga spominjamo, saj je že nad 2 desetletji eden izmed najbolj delavnih ljudi v Polju. Dala ga je Dolenjska, okolica Novega mesta, kjer je zdravje doma, kjer kmet orje in seka, pripravlja si les, pa žvižga in poje si vmes. Ves tak, vedno zdrav, delaven in vesel je naš slavljenec. On vse zna in vsako njegovo delo je na višku. Njegov glavni poklic je kmetijsko in vrtnarstvo v umobolnici na Studencu. Pridelki z njegovih njiv in vrlov so tako lepi kot da so rasti kje v Savinjski dolini, ne pa na počenem prođu Ljubljane. Njegovi pomočniki ga ljubijo. Kar užitek je pri njem delati, s takim razumom in očelovsko dobrotljivostjo vodi on delo. Neizčrpen je seznam šaljivih iger, pri katerih je on nastopal bodisi v Prosvetnem domu v Polju ali pa v domačem krogu umobolnice. Velik del teh iger je tudi sam režiral. Če se je zvedelo, da »Jože igra«, je vse drlo k predstavi. Naše cerkve so dobile od njega v založbi Mohorjeve družbe dragoceno »praktično knjigo »Krašenje cerkva«, ki so ga nekateri pripisovali umetnosti nemu zgodovinarju, ne vedo, da ga je zmoežen spisal tudi preprost vrtnar. V zadnjih 2 desetletjih so nekatere struje hotele usužnjiti državne uradnike; med njimi nazadnje volk komizem v ovčji obleki osvobodilne fronte. Naš Jože je prevelik, da bi ga mogle te struje ukloniti. Vedno je ostal zvest krščanskim načelom in sam pomagal v katoliškem organizatornem delu. Jože je tako čvrsto naprejal!

S štajerskega

Uvedba tečajev za pomožne učitelje. »Marburger Zeitung« prinaša uradno objavo, ki sporoča, da bodo zaradi pomanjkanja učiteljskih moči na ljudskih šolah pripuščeni tudi pomožni učitelji. Pomožni učitelji bodo postali lahko obiskovalci pomožnih šol, ki obsegajo tri stopnje: 1. trimesečni učni tečaj; 2. glede na predizobrazbo in obnašanje 1—2 letno praktično delo kot pomožni učitelj in 3. devetmesečen zaključni tečaj, ki bo omogočil prvi izpit za učitelja v ljudskih šolah. V poštev pridejo prosilci in prosilke od 19 do 30. leta, ki imajo zaključeno spričevala iz 4 ali 6 razrednih meščanskih šol ali 6 razredov srednjih šol, odnosno odgovarjajoča izpričevala drugih višjih šol. Prosilci, ki imajo samo ljudskošolsko izobrazbo, nimajo upanja, da bi bili sprejeti pač pa lahko prosijo prosilci, ki imajo manj kakor polovico srednješolske izobrazbe, če so posebno nadarjeni in jih priporoči nekdanji učitelji, ali če so se kasneje sami izobrazili, tako da bi jim to za pouk v šoli služilo in to dokažejo. Prošnje za začetni trimesečni pripravljalni tečaj je treba na Spodnjem štajerskem oddati do 25. marca pri šolekem svetniku domačega okrožja. Tečaj je brezplačen, če je prosilec siromašen, lahko dobi mesečno podporo 80 mark.

V St. Jurju ob južni železnici so priredili vasko popoldne na kmetijski šoli. Strokovna učiteljica Regina Schafferjeva in šolski ravnatelj Budaker sta pripravila štajerski spored z ljudskimi pesmi, pesli, jodlarji in starinskimi igrkami. Nastopili so nameščenci, gojenci in gojenke kmetijske šole. Plesje in petje je spremljal ob klavirju g. Mastnak. Zbrali so 375 mark za zimsko pomoč.

Z Gorenjskega

Uspešna zaposlitev žena v obratih. Gorenjski »Karawanken Bote« piše v zadnji številki 13. marca o zaposlitvi žena v obratih naslednje: Mnogo žena je sledilo pozivu zglasilne dolžnosti in sicer žena, ki sploh še nikdar niso bile poklicno zaposlene. Sedaj se čujejo večkrat vprašanja: Kam bom prišla? Ali bom to delo telesno tudi zmogla? Ali se ne bodo smejale tovarišice moji nerodnosti? Osebnost sposobnost in tudi želje bodo upoštevane, razumljivo pa je, da ne bo mogoče ugoditi vsaki želji. Kajti najvažnejše je izvršitev tistega opravila, ki je iz vojaških razlogov sedaj posebno potrebno. Vsakogar ne bo treba zaposliti v oboroževalni industriji, toda samo ob sebi je umevno, da imajo prednost tista opravila, ki bodo zagotovila izdelavo orožja in municije kakor tudi najnujnejših življenjskih potrebščin prebivalstva.

Stotisoče žena pa opravlja že leta in leta poleg vseh družinskih dolžnosti tudi vojno gospodarsko poklicno delo. Družinski dolžnosti takih delavk so deloma večje kakor pa dolžnosti žena, ki bodo sedaj pritegnjene k delu in so od izbruha vojne do sedaj živele v nespremenjenih razmerah ali pa so imele celo gospodinske pomočnice. Razumljivo je, da bodo že doslej zaposlene delavke sprejele novinke vlijudno in tovariško. Tovarniške ženske skupine imajo že od nekdanj naloge, da olajšajo na novo došli delavkam začetek in priučitev dela. Najboljša pomoč pa bo zmerom tist časti in čistilnosti nemške žene, da tudi doprinese svoj delež za dosego zmage.

Tempaccio da Aspirina!

Che diluvio! Ben presto i piedi si bagnano e si corre il rischio di buscarsi un raffreddore. Per evitare malanni prendete subito le compresse di Aspirina.

Za slabo vreme Aspirin! Kak naliv! Noge se hitro zmčijo in obstoja možnost prehlada. V izogib boleznj vzemite takoj tablete Aspirin.

Aut. Priel. Mladice - 31014 - 1940 - XIX

Izšel je najlepši roman znanega pisatelja Fogazzara

„PESNIKOVA SKRIVNOST“

Roman je pesem ljubezni

Dobite ga po vseh knjigarnah in trafikah

Cesar je zaukazal svojemu bratu Giuseppeju, naj ostane v Parizu, toda Giuseppe je po pihljal na veliko nejevoljo Napoleonovo. Po bitki pri Lipskem so ga vsi njegovi zavezniki zapustili. Prvega aprila 1814 mu je državni zbor, ki je komaj nekaj tednov prej hlapčevsko čakal na njegova povelja, pokazal hrbet, naslednji dan pa ga je pahnili s prestola, ga prekladal ter vojsko odvezal od prisrge zvestobe. Občinski svet je dal nabiti razglase v prid Bourboncem in večina javnih uradnikov se je pridružila sklepu državnega zbora glede Napoleonovega padca. Talleyrand, ki je bil Napoleonov svetovalec in njegova desna roka, katerega je cesar napravil za kneza in svojega političnega zaupnika, tako da bi skoraj lahko rekel, da sta bila Talleyrand in cesarista tista, ki ju je imel Napoleon najrajši, je tudi nesramno izdal. V svojih prostorih je pogostil carja, ko je prišel v Pariz, in na dunajskem zborovanju dne 13. marca 1815 je sam predlagal, naj Napoleona javno prekladijo.

Ko je Napoleon ponudil vladi svoje usluge, ker se je čutil še prvega vojaka domovine, je minister Fouché porogljivo rekel: »Kot cesar ne more več pomagati; za desetnika pa je že predebel.« Sam Cambacérès, ki je prvi prišel pozdravljat cesarja Napoleona, se je obrnil zoper njega. Marmont, mladostni Napoleonov prijatelj, ki je bil vzgojen z njim, ki je rasteel z njim od stopnje do stopnje, katerega je Napoleon povzdignil za dubrovniškega vojvodo in ki je postal eden izmed najplavilnejših generalov njegove vojske, je prešel z vsem svojim vojnim zborom na stran zaveznikom. Napoleonov tast, cesar Franc II., je izjavil, da ne mara več vedeti o svojem zetu in da se ne bo več pogajal z njim. Napoleon je zaupal poveljstvo vojske Berthierju z nalogo, naj zapre začasno vladu. Berthier je obljubil, da se bo vrnil, in Napoleon je obupano pričakoval njegove vrnitve, toda zaman. Vsak dan ga je celó še kak drug visok častnik zapustil.

Njegovi najboljši generali Ney, Lefevre, Oudinot in Macdonald so prišli tudi v imenu drugih generalov k cesarju sporočati, da nima druge izbire kakor odpoved. Drugi dan so mu generali, ki so se vrnili od njega, odkrito odrekli pokorščino in ga znova pozvali, naj se brez vsakršnega pogajanja odpove.

Ce je bil kdo, ki bi mogel biti Napoleonu hvaležen, je bil to gotovo bivši podčastnik Giovanni Bernadotte; Napoleon ga je imenoval za maršala, mu odmeril letno pokojnino 300.000 frankov, mu

poklonil 200.000 frankov, ga dvignil v vojvodo. Odpustil mu je vedenje izpred Auerstadta, Wagrama in Waltherna ter razne vojske napake, še celo zaroto, ki naj bi zrušila njega samega. Pomagal mu je, da je postal švedski kralj in med drugim mu je podaril tudi milijon iz svoje zasebne blagajne. Toda kljub vsemu temu je Bernadotte gojil od Napoleona sovražna čustva. Komaj je začela napoleonska zvezda zahajati, se je Bernadotte prvi verolomno ločil od njega ter se zvezal z Rusi in Prusi zoper svojega največjega dobrotnika, celo veliko je pripomogel za cesarjev padec. Zato je kirožla govorica, da je bil Bernadotte velem nevaležnosti, Fouché pa velem izdajstva.

Ni čudno, če je Napoleon, ko mu je v Fontainebleauju Caulaincourt povedal, da se mora odpovedati, ne samo zase, ampak tudi za svojo rodovino, vzklil, da se ne boji svojih sovražnikov, ampak svojih nevaležnih prijateljev in svojih nezvestih generalov. Hotel se je posloviti od svoje vojske z razglasom, vlada pa je tisto listino zgubila. »Tisti, ki bi mi morali biti za vse hvaležni,« je vzklilil pozneje, »so se zdaj zarotili za mojo pogubo.« Ko se mu je posrečilo, da je enemu izmed svojih zvestih izročil vse tisto, kar je bilo v njegovi skrinji, je ta z vsemi znamenji ponižnosti in hvaležnosti odšel, pozneje pa tudi sam prestopil k sovražniku.

Napoleon je imel dva zaupna služabnika. Prvi je bil mameluk Rustam, ki ga je privedel s seboj s pohoda v Egipt in ki ga je zmerom obilno nagrajal ter mu v vsem zaupal; drugi pa je bil njegov stari služabnik in dragi zaupnik Constant. Tudi ta dva sta mu dne 19. aprila 1814 pobežnila.

Poslej so mu ostali samo zadnji zvesti še: njegova mati, dva brata in še trije drugi ljudje. Ko pa jih je vprašal, kateri izmed njih bi bil pripravljen spremljati ga, so vsi razen njegove matere zbegano in izmikajoč se odgovorili, češ da »bodo prišli mogoče pozneje za njim.« Sam pa ni maral svoje stare matere izpostavljati nevarnostim potovanja. Njegov tajnik, ki je še prejšnji dan obljubljal, da bo pospremljil svojega gospodarja, se je nenadno »spomnila, da ima slepo mater, ki ga je prosila, naj ne hodi od nje. Napoleon je hotel popeljati s seboj ranocelnika Maingauda, svojega osebnega zdravnika. Toda tudi ta ni maral z njim.

»Puščoben je postal ta dvorec, iz katerega je dal Napoleon napraviti puščavo za papeža.«

DRVARKA MARIJA

TOMAŽIČ JOŽE BERANEK JOŽE

43.

Drvarka Marija in zlodej sta stopala vstric za starim grajskim hlapcem, ki ju je peljal preko velikega dvorišča po polzasto zavijih stopnicah v prvo nadstropje hočkega gradu, kjer sta stanovala graščakinja in graščak, njun nekdanji pastir in hlapec.

Skozi obokan vhod vrat so vstopili v prostorno dvorano, kjer je bila zbrana vsa grajska družina: mož, žena in dečko.

Hlapec stopi takoj pred graščaka in pokaže na prišleca, rekoč:

»Ta drvarka in ta zeleni lovec trdita, da ste ju vi sami klicali zaradi dečka, sina vašega!«

Graščak se ju je izredno razveselil. Pograbil je svojega norega sinčka za rokico in ga vlekel za seboj proti njima, pozdravljajoč oba:

»Zelo lepo je in prav, da sta prišla! — Tu je moj norec, vajin jel! Vzemita si ga in napravita z njim, kar hočeta!«

44.

Trdosrčni oče je vlekel svojega norega sinčka, ta je stegoval ročici proti svoji materi in klical:

»Matil! Matil! Matil!«

Drvarka Marija in zlodej sta gledala ta žalosten družinski prizor; ona vsa žalobna in potrta, zelenec pa vesel in žarečih oči.

V tem trenutku pa se graščakinja požene proti svojemu možu ter mu z vso silo iztrga sinka iz rok. Poklekne predenj, jokajočega sinka objame in stisne k sebi, proseč svojega moža:

»Ne osramoti sebe in mene pred tema tujcem!«

»Ne besede!« ji on trdo odbije.

»Ne prizadeni mi take sramote in tolike žalosti!« milo joče.

»Kakšna žalost in sramota!« se ji graščak zasmehovalno roga.

»Če to storiš, mi zaradi sramote in žalosti ni več moči živeti! — Pusti mi sinka, rada bom sama zanj skrbela in ga imela rada, kakršen koli že je!«

V postnem času pripravljajo butarice in raglje za našo mladino

Ljubljana, 18. marca.

Pozno je nastopil letos postni čas in zato še ne vidimo na ljubljanskem trgu in ne po ljubljanskih ulicah za naše kraje značilnih znamencev bližajoče se Velike noči, namreč prodajalcev butaric in ragelj. Druga leta je bilo že ob tem času ob frančiškanskem mostu in na Pogarjarjevem trgu polno prodajalcev butaric in ragelj, teh značilnih naših znamenj cvetnega in velikega tedna. Zato pa imajo izdelovalci tega narodnega blaga letos mnogo več časa in kakor kaže bomo letos še bolj prijetno presenečeni, ko bomo sredi mesta občudovali in kupovali tako blago.

Pridne roke so že na delu. Prava, počena naša butarica zahteva mnogo dela. Po naših vaseh je še vedno navada, da jo za vsako družino pripravijo domači fantiči. Izraz »butarica« je doma prav za prav samo okoli Ljubljane. Že na štajerskem pa pravijo temu znamenju cvetne nedelje »sноп«. Kjer pri hiši nimajo dečkov, temveč zgolj odrasle fante, otroke ali deklice — od tiste hiše na cvetno nedeljo ne nesejo butare v cerkev. Pri takih hišah si izprošijo nekaj listja ali trsaka za blagoslov od hiš, kjer imajo na pol odrasle dečke. Pač pa od vsake hiše nese na cvetno nedeljo gospodar ali če tega ni gospodinja oljčno vejico v cerkev k blagoslovu. Taka je oziroma je bila navada na deželi.

Za mesta, zlasti za Ljubljano, vse to ne velja. Tu tudi nihče ne gleda na staro pravilo, ki se ga tako vestno drže kmečki fantiči, da mora biti vsaka butara spletena iz sedmih vrst lesa. V vsakem kraju imajo določene posebne vrste grmov in rastlin za butaro, glavne so pač: leska,

bršljan, rožmarin, vrba, božje drevo, glog itd. Butarice, namenjenih v mesto, pa se je oprile domača hišna obrt, ki cvete po nekaterih vaseh okoli Ljubljane. V zimskih mesecih moški obljajo dolge lesene trakove in jih barvajo, malo pred cvetno nedeljo pa ženske in otroci naberejo zelenja. Iz vsega tega gradiva zvijajo butarice kar na debelo in vseh vrst, od takih, ki jih more človek vtakniti v gumbnico, pa do velikih meter-skih. Včasih so prodajalci pripeljali butarice kar na vozeh v Ljubljano, s seboj so prinesli kruha in fižola za hrano, in da so prihranili prenoči-no, so prenočevali kar na pragovih okoli frančiškanskega mostu.

Butarice kupuje v Ljubljani seveda vsakdo. Od otroka do gospe. Imajo jih za okrasje, devljejo jih v vase in celo po gostinah krase včasih mize. Trakovi na butaricah so v vseh barvah, včasih prav harmonično opleteni, včasih pa tudi prav kriče. Običaj butarice je torej v mestu v marsičem drugačen kakor na deželi, postal pa je za mesto in deželo tako značilen, da si brez njega cvetnega tedna in cvetne nedelje v naših krajih ne moremo misliti.

Nekaj podobnega je z ragljami. Na veliki teden molče zvonovi in na veliki četrti jih nadomešča ropot, ki ga povzročijo otroci s svojimi rompolji. — Ponekod znosijo otroci stare zaboje, sode in drugo ropotijo na kup pred cerkvijo ter po njem krepko udrihaio s cepci. Na ta način »Boga strašče«. Iz desak zažgo nato velikonočni ogenj na velikonočno soboto zjutraj. Raglja pa ima na čelu, da posnema vnitro ljudskega ljudstva, ki je zahtevalo: »Križaj ga!«

Tudi raglje so postale izdelek domače obrti. Razni kmečki obrtniki jih za prodaj izdelujejo vse zimske mesece, največ pa sedaj v postnem času, ko se bliža velika noč. V zadnjih letih so se polastili izdelovanja ragelj zlasti kmečki obrtniki iz Dobrépolja. — Sploh prihaja v Ljubljano najrazličnejše blago iz dobropoljske okolice. Tako je večina domačih lesenih igrar izdelanih tam. O ragljah pa prebrisan dobropoljski izdelovalec trdi, da jih kar neka »čuglasijska« tako da raglja res ropoče kakor »po notah«. Nemara se dobi res sem in tja kakšna lahkoverna Ljubljanka, ki to celo verjame.

Za ljubljanske otroke pa pomeni raglja najbolj prijetno igrarje, saj sme v postnem času in v velikem tednu ropotati kolikor hoče, je z njo zaposlen z rokami, s sluhom in vidom in povrh vsega mu še nihče ne sme zameriti.

Postni čas pomenja torej za izdelovalce butaric in ragelj čas napornega dela, za mladino pa tudi čas radostnega pričakovanja, ko se bo mogla do mile volje nagledati in razveseliti teh dveh živahnih simbolov cvetnega in velikega tedna.

Sportne vesti

Južnoameriška nogometna zveza je imela pred kratkim veliko zborovanje v Buenos Airesu, kjer so med drugim razpravljali tudi o izvedbi južnoameriškega nogometnega prvenstva. Po daljših in burnih debatah so glede tega prvenstva sklenili, da ga tokrat ne bodo izvedli in so preložili te tekme na čas po koncu vojne.

V Ostersundu so Švedi priredili državno smučarsko prvenstvo v teku na 30 km. Nils Karlsson je zmagal v času 2:13,09 pred Karlom Pahlinom ki je za isto progo potreboval 2:14,41. Za največje presenečenje na tem tekmovanju pa je poskrbel dosedanj zmagovalec in svetovni prvak Alfred Dahlquist, ki se je plasiral šele na 19. mesto.

kdo je gospod v drugi loži?

Natakar se je malomarno obrnil.

»To je gospod Joahua Broad,« je dejal.

Skoraj v istem trenutku, ko je natakar izrekel Broadovo ime, je ta vstal s svojega sedeža, prišel preko cele dvorane ter se ustavil pri Ray-ovi mizi.

»Dobro dan, gospod Bennett. Mislim, da se doslej nisva poznala, čeprav sva oba člana tega kluba ter sem vas že večkrat videl. Moje ime je Broad.«

»Izvolite sedeti,« je dejal Ray in precej težko se je obvladoval.

»Vesel sem, da sem vas spoznal, gospod Broad. Ali bi bili tako ljubezni ter hoteli z menoj obedovati.«

»Ne,« je odgovoril Amerikanec, »jaz sem že kosil. Toda če vas ne moti, bom pokadil cigareto v vaši navzočnosti. Jaz sem sosed vaše prijateljice, Gospodična Bassanova stanuje namreč prav nasproti mojemu stanovanju.«

Ray se je sedaj spomnil čudnega Amerikanca o čigar tajnstvenosti sta se Lola in Lew Brady že večkrat pogovarjala.

»Ali poznate gospoda Bradyja že daleč časa?« ga je vprašal Broad.

»Lewa? Tega se ne morem točno spominjati, sicer pa je zelo prijeten možak,« je dejal Ray. »On je prijatelj dame, ki jo zelo dobro poznam.«

»Da, da, ravno z ženo omenjeno gospodično Bassanovo,« je rekel Broad.

»Recite mi, ali niste bili uslužbeni pri Maitlandu?«

Opozorilo Prehranjevalnega zavoda

Prehranjevalni zavod Visokega Komisariata za ljubljansko pokrajino sporoča:

Ugotovilo se je, da je zmanjkalo iz paketa poslanega občini Brusenice (Novo mesto) 39 živilskih nakaznic za mesec marec, ki so označene s številkami od 173462 do 173000, a niso izpisane in so brez pečata.

Te živilske nakaznice so neveljavne, na kar posebno opozarjamo vse trgovce in gostinske obrate, ki so dolžni prijaviti pristojni oblasti vsakogar, ki bi predložil katero izmed teh nakaznic.

Ponovno opozarjamo trgovce in gostinske obrate, da ne smejo sprejemati samih odrezkov, ki so od nakaznice že odrezani.

Ljubljana

Koledar

Četrtek, 18. sušca: Ciril Jeruzal., škof in cerkveni učeni; Narcis, škof in mučenec; Edvard, kralj in mučenec.

Petek, 19. sušca: Sv. Jožef, ženin D. M., Kvarilla, mučenica.

Obvestila

»Praznik cvetočih češenj«, izvirna japonska drama, ki jo je po Takedu Izumu priredil Klubund. Predstava bo na Rokodelskem odru v nedeljo 21. marca ob pol 6 popoldne. Drama je prelepa pesem ljubezni in žrtvovanja. Predprodaja bo na dan predstave od 10—12 in tri ure pred pričetkom predstave v društveni pisarni, Petrarkova ulica 12, I. nadstropje, desno.

V Ljubljanski bolnišnici umrli: Ciperle Ana, roj. Vidmar, 80 let, vdova učitelja, Rimska c. 23; Osel Marija, 77 let, dninarica, Mala vas 76, Ježica; Remškar Marija, 28 let, žena posesnika, Notranje gorice 20; Markovič Alojzij, 28 let, krojaški pomočnik, Trebelno 8, pri Novem mestu; Vrtn Anton, 41 let, dninar, Dragatuš pri Črnomlju; Sinkovič Alojzija, roj. Lavrič, 74 let, vdova pečarja, Karlovska c. 16; Spoljarič Ivan, 81 let, trgovec, Sv. Florjana ul. 37; Lavrič Fančiska, roj. Božič, 50 let, uradna pošte hranilnice, Cesta Viktorja Emanuela 17a; Kunaver Janez, 3 leta, sin uradnika, Petrarkova ul. 24a; Kokelj Erna, roj. Visentič, 24 let, žena žet. premikača, Zalog 94; Kambič Irena, 10 let, hči posesnika, Gradnik 8, obč. Semič pri Črnomlju.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Četrtek, 18. marca ob 17.30: »Ples v Trnovem«. Red Četrtek.

Petek, 19. marca ob 17: »Primer dr. Hirnat. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.

Sobota, 20. marca ob 17.30: »Veliki moč. Red B.

Opera:

Četrtek, 18. marca ob 17: »Thais«. Izven. Cene od 28 lir navzdol.

Petek, 19. marca ob 14: »Princeska in zmaj«. Mladinska opereta. Izven. Cene od 20 lir navzdol — Ob 17: »Beg iz seraja«. Izven. Prvi nastop sopranistke Nade Stritarjeve. Cene od 28 lir navzdol.

Sobota, 20. marca ob 17: »Janko in Metka«. Premiera. Red Premierski.

ROKODELSKI ODER

Notelja, 21. marca, ob pol 6 popoldne: Klubundova drama »Praznik cvetočih češenj«. Opozorjamo na predprodajo vstopnic, ki bo na dan predstave od 10—12 in tri ure pred predstavo v društveni pisarni, Petrarkova 12-I., desno.

Naročila za lesene prekle za fižol sprejema Gospodarska zveza, Ljubljana, Bleiweisova c. 29.

Rumeno korenje in krmilo peso prodaja Gospodarska zveza v svojih skladiščih v Maitstrovij ulici št. 10.

Na Jožefovo — Hermes : Mars

Na Jožefovo, 19. marca, začenja Hermes svojo nogometno sezono in sicer si je za ta dan izbral za svojega partnerja agilno moštvo Marsa, s katerim bo odigral glavno tekmo ob 15. Ker je Hermes tudi pretendant za vstop v prvo divizijo, mu je seveda potreben oster trening, da se bo lahko dobro odrezal 28. proti drugemu izžrebanemu nasprotniku. Seveda si je za nasprotnika izbral odlično enajstoročje SK Marsa, ki je svoje solidno znanje dokazala prejšnjo nedeljo z zmago nad Mladiko. Mars razpolaga s preizkušenimi, odličnimi igralci in bo moral Hermes napeti vse sile, da se bo kolikor mogoče čisto odrezal. Vsekakor bo igra nudila mnogo napetih momentov in brez dvoma je, da bodo gledalci prišli na svoj razen ter videli lepo borbo. Ob 14 pa igra kot predtekmo moštvi Marsa II in Zabajka. Vse igre bodo na Hermesovem stadionu v Šiški. Vstopnina iz propagandnih ozirih minimalna.

Edgar Wallace:

Žabar s krinko

»V Maberley Hall-u, ki leži izven Doncastra, je bilo včeraj ponoči vlomljeno,« je rekel Dik; »vlomilci so si izposodili briljantne lastnični diadem. To potrjuje vaša teorija, kajne?«

Elk ni odgovoril. Toda srčno si je želel, da bi danes zjutraj našel kako opravičilo, zaradi katerega bi lahko staremu Bennettu pregledal njegovo torbo.

25.

Srečanje.

Heronov klub, ki je bil po policijskem odloku dolgo časa zaprt, je smel spet odpreti svoje plesne prostore.

Ray je obedoval v tem lokalu vedno kadar ni kosil z Lolo. Obedoval je z njo le tedaj kadar si je želela bolj svečano in razkošno obedovati, kakor je to bilo mogoče v klubu. Ko je vstopil, so bile nekatere mize zasedene. Spomin na policijsko preiskavo je bil vsem običajnim obiskovalcem še pre-dobro v spominu in previdnejši od njih si še niso upali prihajati v klub. Vsem je bilo znano, da se Hagn, bivši klubski ravnatelj, po nočni raciji v klubu ni nikjer več pojavil. Naokoli so krožile nepotrjene vesti o njegovi aretaciji.

Klubski natakar, ki je stregel Rayu, mu je nekega dne prinesel na krožni-

ku dve pismi. Eno je bilo večkrat za-pečateno in precej težje od drugega.

Drugo pa je bilo manjše. Ray je naj-prej odprl večjo kuverto ter je hotel potegniti vsebino iz nje. Toda ugotovil je, da je v njej le denar. Ni hotel bankovcev šteti pred ljudmi. Eno pa je zadržal vedel, da je število bankov-cov veliko. Razen denarja ni bilo no-benega pismenega obvestila.

A dobil je še drugo pismo.

Ray ga je hitro odprl. Pismo ni bilo niti naslovljeno, niti datuma ni imelo, pisano je bilo na stroj in imelo naslednjo vsebino:

»V petek predpoldne boste oblekli obleko, ki vam bo dostavljena ter se podali peš po deželni cesti proti Nottinghamu. Nadeli si boste ime Jim Carter, dobili boste izkaznico, ki se bo glasila na to ime, in ki jo boste našli v žepu suknjiča, ki vam bo dostavljen jutri po posebnem slu. Od danes na-prej se ne smete več briti; ne smete se prikazati v javnosti, hoditi na obis-ke, ali jih sprejemati. Vaš popravek v Nottinghamu in delo, ki ga boste imeli tamkaj izvršiti, vam bo pravočasno sporočen. Ne pozabite, da morate po-tovati peš; prenočevali boste v navad-nih prenočiščih, po možnosti v preno-čiščih pomočne ustanove, kjer navad-

45

no prenočujejo potepuhi in brezdomci. V Barnettu, v bližini kilometrskega kamna, ki je označen s številko devet, boste nekoga srečali, ki ga poznate in ki bo vaš nadaljnji spremljevalec. V Nottinghamu boste dobili sporočila za naprej. Nikakor pa ne pozabite, da se imenujete »Carter!« Ne pozabite, da se ne smete briti! Ne pozabite na kilometrski kamen in na petek dopoldne! Ko si boste te potankosti dobroga za-pomnili, vzemite to pismo in ovojnico in zaigite vse to v petki v klubu. Jaz vas bom pri tem opraviču osebno nad-zoroval in opazoval.«

Tako je torej prišla ura, ko je po-stal potreben tudi žabarjem.

Tega dneva se je bal in ga s stra-hom pričakoval. Izvršil je točno vsa navodila, ki so bila navedena v pismu. Pred očmi vseh gostov je šel k peči, ki je stala sredi obednice, vzal pismo in kuverto ter ju z vžgalico zažgal, pe-pel pa pohodil.

Zila mu je bila hitreje, ko se je vrnil na svoje mesto. Bilo mu je jasno, da je izvršil, kar mu je bilo naročeno ob zažrjevi navzočnosti. Ray se je bojazljivo oziral od mize do mize, od enega gosta do drugega. Srečal se je s tuječim pogledom, ki je sedel neda-le od njegove mize. Obraz se mu je zdel poznan, pa ga vendar ni spoznal.

Poklical je natakarja.

»Rad bi vas vprašal za neko osebo; toda ne pogledaj takoj v smer, ki vam jo bom naznačil, da možakar ne bi opazil, da se meniva o njem. Glejte,

kdo je gospod v drugi loži?«

Natakar se je malomarno obrnil.

»To je gospod Joahua Broad,« je dejal.

Skoraj v istem trenutku, ko je natakar izrekel Broadovo ime, je ta vstal s svojega sedeža, prišel preko cele dvorane ter se ustavil pri Ray-ovi mizi.

»Dobro dan, gospod Bennett. Mislim, da se doslej nisva poznala, čeprav sva oba člana tega kluba ter sem vas že večkrat videl. Moje ime je Broad.«

»Izvolite sedeti,« je dejal Ray in precej težko se je obvladoval.

»Vesel sem, da sem vas spoznal, gospod Broad. Ali bi bili tako ljubezni ter hoteli z menoj obedovati.«

»Ne,« je odgovoril Amerikanec, »jaz sem že kosil. Toda če vas ne moti, bom pokadil cigareto v vaši navzočnosti. Jaz sem sosed vaše prijateljice, Gospodična Bassanova stanuje namreč prav nasproti mojemu stanovanju.«

Ray se je sedaj spomnil čudnega Amerikanca o čigar tajnstvenosti sta se Lola in Lew Brady že večkrat pogovarjala.

»Ali poznate gospoda Bradyja že daleč časa?« ga je vprašal Broad.

»Lewa? Tega se ne morem točno spominjati, sicer pa je zelo prijeten možak,« je dejal Ray. »On je prijatelj dame, ki jo zelo dobro poznam.«

»Da, da, ravno z ženo omenjeno gospodično Bassanovo,« je rekel Broad.

»Recite mi, ali niste bili uslužbeni pri Maitlandu?«

»Da, pred leti,« je odgovoril ravno-dušno. Iz njegovega naglasa bi se dalo sklepati, kakor da bi bil pred leti le enkrat minogrede v palači bogatega Maitlanda.

»To pa je res čuden človek, ta Maitland, kajne?«

»O njem res ničesar ne vem, je rekel Ray. »Edino to vem, da ima zelo dobrega in ljubeznivega tajnika.«

»Vi mislite Johnsona? Tega pa dobro poznam.«

»Ta ubogi stari Filo je sedaj ob službo in kruh.«

»Johnson? Kdaj pa se je to zgo-dilo?«

»Davi sem ga srečal in mi je to po-vedal.«

»Čudim se, da je imel stari Maitland toliko poguma, da ga je odpustil.«

»Poguma?« se je začudil Ray. »Za to, da se odpusti tajnik, pa ja ni treba mnogo korajžje.«

Bežen migljaj je sproletel Ameri-kančovo lice.

»S tem hočem reči, da je že treba imeti pogum, če hočeš odpustiti taj-nika, ki je toliko let delal pri podjetju in ki gotovo ve marsikaj skrivnost, ki se je dogodila pri podjetju, ki go-tovo ni bilo popolnoma čistih rok.«

Kaj pa namerava Johnson sedaj po-četi?«

»Sedaj je zaposlen s tem, da si išče drugo službo,« je odgovoril Ray na kratko.

Boljševiško divjanje nad ruskimi kmeti v krajih, ki so jih bili Nemci zapustili

Berlin, 18. marca 6. — Neki vojni dopisnik podaja najučinkovitejšo sliko represalij, ki so jih izvedli boljševiki nad ljudstvom v kavkaških deželah, ko so se spet vrnili v kraje, od koder so se bile nemške čete umaknile. Popisuje, kar je imel priliko sam slišati od dveh armenskih kmetov, ki se jima je posrečilo priti do nemškega vojaškega poveljstva, potem ko sta ušla krvavemu divjanju Rusov.

Dva dni po tistem, ko so odšli nemške čete — pripoveduje dopisnik — so se pojavili v vasi, kjer sta bila tista dva armenska kmeta živela dolga leta, prvi sovjetski vojaški oddelki. Ob njihovem prihodu se je tisto prebivalstvo, ki ni imelo možnosti, da bi zapustilo vas, zbralo v manjše skupine po cestah, s strahom gledalo ruske vojsake ter skušalo z njihovih obrazov uganiti kako naj se v bodoče vede, z drugimi besedami, skušali so ugotoviti, kakšno usodo pripravljajo boljševiki prebivalstvu tiste vasi.

V kratkem pa se je začelo — tako sta pripovedovala tista dva armenska kmeta — divje maščevalno delo boljševikov. Z orožjem v rokah so ruski vojsaki naskočili vse vaško prebivalstvo, moške, ženske in otroke in jih začeli divjaško pobijati, medtem ko so druge skupine boljševikov začele načrtno požigati njihove revne kočice. Sovjeti niso pozabili — sta končala svoje izpovedi armenska kmeta — storiti vse potrebne korake, da ne bi kdo pozneje mogel pripovedovati o njihovem divjaškem postopanju. Na goste je vojaštvo obkloplilo vas, da ne bi kdo ušel. Navzlic temu pa se je tistima dvema kmetoma po nadvse pustolovskih pripetljivih posrečilo priti do nemških vojakov — končuje svoja izvajanja vojni dopisnik. V smrtnem strahu sta pripovedovala, kaj so počenjali z vaškim prebivalstvom boljševiki. Pripovedala sta o grozodejstvih, ki sta jim bila sama priča.

Nasprotja v ameriški h poročilih o izgubah na Tihem morju

Tokio, 17. marca. s. V tukajšnjih mornariških krogih opozarjajo na nasprotja, ki jih vsebujejo zadnja uradna poročila severnoameriškega mornariškega ministrstva. Zadnje uradno poročilo na primer govori o izgubi dveh letalonošilk, štirih težkih križark, 3 lahkih križark, 13 rušilcev v času od 8. avgusta 1942 do 7. februarja 1943. V teh krogih naglašajo, da je severnoameriško mornariško ministrstvo lani 26. oktobra poročalo, da so bile potopljene tri težke križarke in sicer »Quincy«, »Vincennes« in »Astoria«, 11. januarja letos da je bila potopljena »Northampton«, 18. februarja pa, da je ista usoda doletela tudi »Chicago«, kar se z drugimi besedami pravi, da je bilo v celoti potopljenih pet težkih križark, dočim uradno poročilo severnoameriške admiralitete govori le o

štirih. V tukajšnjih krogih tudi poudarjajo, da so Združene države po poročilu japonske admiralitete pretrpele najtežje izgube s tem, da je bilo potopljenih v celoti 98 vojnih ladij, 33 trgovskih ladij, poleg tega pa, da je bilo poškodovanih še nadaljnjih 42 vojnih in 8 trgovskih ladij. Amerikanci so poleg tega izgubili še 1311 letal, bodisi da so bila sestreljena ali poškodovana, in to v času od 7. avgusta lanskega leta do 7. februarja letos v bojih za Salomonske otoke in za otok Rennel. V tukajšnjih mornariških krogih slednjič pripominjajo, da se Amerikanci še vedno drže svoje stare navade, poročati o svojih izgubah z veliko zamudo, kakor so na primer poročali o izgubah pri Pearl Harbourju šele po letu dni molka.

Nov dokaz, kakšne križe ima Anglija s prehrano

Poročevalska družba »La Correspondence« piše, da delajo zdaj v Angliji poskuse, kako bi pridobivali v velikih množinah na umeten način sladkor in mso iz — lesa! Pravi, da so takšne poskuse doslej delali v Readingu, in sicer pod vodstvom nekega kemika, ki je postal zelo znan tudi že zaradi svojih poskusov, kako pridobivati na umeten način petrolej.

Na podlagi dosedanjih ugotovitev se zdi, da je iz stotih kilogramov lesa možno dobiti približno štirideset kilogramov neke sladke snovi, ki se potem da lepo očistiti in uporabiti za prehrano.

Glede mesa, ki naj bi ga tudi pridobivali iz lesa, je znano le to, da je za oko približno tako kakor kakšni »kosmi« in da ga je mogoče kuhati zgolj v pari. Če so Angleži posvetili zadnje čase tolikšno pozornost vprašanju pridobivanja mesa iz lesa, mora biti tam položaj glede prehrane res že precej kočljiv. To dokazuje na drugi strani tudi vedno večje pomanjkanje svežega sočivja. Spričo tega pomanjkanja je angleška vlada pred nedavnim izdala odredbo, ki določa, da morajo vsi težki delavci dobiti na dan po dve piluli vitaminov kot nadomestek za solato, cvetačo in drugo zelenjavo.

Zanimiva zgodovina vojnih strojev

Tudi že stari in srednji vek sta bila glede tega nadvse iznajdljiva

Moti se, kdor misli, da v starem in srednjem veku ni bilo raznovrstnih vojnih strojev in da sta bili dve dobi v tem oziru daleč za sedanjo dobo. Tudi takrat so se iznajdljive glave trudile, kako bi izdelale z večjim ali manjšim uspehom stroje, ki so se marsikaterikrat res tudi sijajno izkazali. Že stari Rimljani, Asirci, Grki in Perzijci so poznali razne stroje, ki so jim služili za napad ali obrambo, in takšnih priprav so se ljudje posluževali vse do iznajdbe topov.

Da so se lahko približali obzidju obleganega mesta na najbolj nevarnih točkah, so uporabljali zaslonce ali pa varovalne strehe. S pomočjo dvigalnega zaboja ali vzvoda so namah spravili na najvišjo točko zidu po 12 do 20 vajakov. Za vzpone na obzidje pa so jim služile tudi zlojživljive napadalne lestve. Pri uničevanju zidu so uporabljali takomenovanega oblegalnega ovna. To so bili dolgi tramovi, ki so imeli obliko ovne glave. Tudi priprave za vrtnenje zidu so imeli. Te so se vrtile okrog vodoravne osi. Vse to vojno orodje so imeli spravljeno pod obrambnimi strehami, ki so se imenovala tudi »želve« in so jih prinesli pod sam obrambni zid.

Stari Rimljani so uporabljali napadalne nasipe s podzemskimi hodniki. Imeli so tudi navado, da so spuščali padalne mostove na vrh sovražnikovega zidu. Te priprave so morale biti prave tehnične pošasti, saj so to bili do 20 nadstropni stolpi, ki so jih pripeljali pred oblegano mesto. Nebotičniki potemtakem niso iznajdba sedanjega veka. Uporabljali so tudi ogromne

oblegalne žerjave, s katerimi so se dvigali nad višino zidu.

Mnogo pozneje pa se je uveljavilo metalno orožje. Posebne vrste natezalnikov, podobnih samostrelom, so že Grki uporabljali okrog l. 400 pred Kristusom. Tudi Rimljanom so služili umno sestavljeni metalci, s katerimi so metali kline in pušice, medtem ko so z drugimi pripravami metali kamenje. Uporabnost teh naprav pa se ni bog ve kako obnesla ker so bile zelo neprikladne in nerodne. Za nasprotnika so bile le dober cilj. Zelo slabo so delovale posebno ob slabem in vlažnem vremenu. Vrh tega pa je njihova zamotana izdelava delala velikokrat težke ovire in zahtevala dolgotrajna popravila. Vpravi spričo tega je grški metalni stroj pri Rimljanih prišel do veljave šele v dobi cesarjev.

V srednjem veku so imeli za te vojne stroje posebno skupno ime. Poleg že imenovanih oblegalnih stolpov so poznali le manjše stolpe v največ tri nadstropja, zato pa so imeli zgornj most podirač in naskakovalne ovne. Poznali pa so tudi težke samostrelne naprave, takomenovane »Boeyde«, s katerimi so metali tudi do 50 kg težke kamnite kroglice, cele sode napolnjene z vnetljivo snovjo ali pa množico majhnih kamnov. Imeli so tudi posebne priprave za izstreljevanje ognjenih puščic, izdolbenih na poseben način in prepojenih s salpetrom, žveplom in predvodom.

Mongolska vojska je imela pred Batujem posebne pionirske čete s tehničnimi oblegalni-

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

289.

Borilci so se potem razvrstili ob robu arene. Preden so se spoprijeli, je bilo nekaterim najslabše izmed njih dovoljeno, da se bore posamič. In tako sta nastopila ogromen Galec, zaradi svoje moči in okrutnosti imenovan Mesar, ki je na glavi nosil ogromno čelado, na telesu pa bleščeč oklep, da je bil podoben svetlemu hrošču, in pa sloviti mrežar Kalendijon, čisto nag, samo s kratkim predpasnikom čez boke. Galec je z naperjenim mečem zalezoval nasprotnika, ki je stal na mestu, vihtel svojo mrežo ter vzdigoval trizobate vile.

Gledalci so zadrževali dih ter začeli staviti na tega in na onega nasprotnika.

290.

Galec in mrežar sta tako oprezovala. Drug okoli drugega, da se je zdela, ko da se razkazuje zaradi igre. Nekajkrat sta se spopadla, pa spet planila narazen. Galec se je vselej izmaknil iz mreže, mrežar pa ušel njegovemu meču. Potem je Mesar napadel zares ter ranil mrežarja na roki, da se je ves krvav opotekel. Ko pa je Galec planil, da bi mu zadal poslednji sunek, ga je mrežar, ki se je bil samo potuhnil, s trizobom zabodel v koleno, ga vrgel po tleh in ga v trenutku ujel v mrežo. Galec se je nekaj časa otepal, a vstati ni mogel.

mi pripravami in velikimi metalnimi stroji. Tej vojski se je vojvoda Heinrich II. aprila leta 1241 pri Liegnitzu postavil v bran. Kot strahovalno sredstvo je sovražnik uporabljal ogromne papirnat in suknene zmaje, katerim je pri napadu dal v žrelo ogenj in so se zaradi tega napihali in plavalili nad glavami sovražne konjenice.

V 15. stoletju pa so prišli na dan — vsaj na papirju — prvi predniki sedanjih tankov, ki naj bi jih gnali človek, žival ali pa veter. Ti so bili podobni prodirajočim trdnjavam, »ladjam na suhem« ali pa velikim stolpom. Nekaj Francoz je celo izdelal meduzino glavo na kolesih, ki je imela isti smisel kakor pri Mongolih ognjeni zmaji. Njen namen je bil povzročiti strah v sovražnih vrstah. Končno pa je srednji vek poznal tudi že španske jezdece, kateri se še esdaj uporabljajo v izpopolnjeni obliki.

Obnovitveno delo na Finskem

Budimpešta, 17. marca. s. Finski kmetijski minister Ikonen je dal dopisniku madžarske brzojavne agencije zanimive izjave o obnovitvenem delu finskih oblasti na ozemljih, ki so bila priključena domovini. Minister je izjavil, da so finske čete ob zasedbi finskega dela Karelije našle te kraje v neverjetnem stanju. Boljševiki so načrtno uničili vse življenje in vsako delovanje. Vse to dokazuje sveto, česa so sovjeti sposobni. Finsko ljudstvo je ponosno, da so bile že nekaj mesecev po ponovni zasedbi pokrajine obnovljene cerkve, šole in pristanišča. Ikonen je zaključil izjavo poudarjajoč, da je izkušnja Karelije preverila finsko ljudstvo, da s svojo borbo proti boljševizmu ne brani samo kulture in vero, pač pa tudi visoko stopnjo življenja evropskega človeka.

TONE GLAVAN: Zemlja je zadihala

IZVIRNI ROMAN

»Saj ni res, Janče. Teliček je.«

»Te, te, te...«

Teliček ju je radovedno gledal in ovohaval otrokovo roko in plence. Otroku je to posebno ugajalo, vrtinčil je prste in se še bolj stegoval.

»Beži no, tele neumno! Marš v hlev!« je zaklical starček in ga odpodil z roko.

Tega se je teliček tako ustrašil, da se je zavrtel na zadnjih nogah in oplazil starca od strani, da se je brez moči zvalil po tleh. Otroka pa ni izpuštil in ga je še vedno krčevito objemal in stiskal k sebi. Trenutek je bilo vse mirno. Potlej je zajokal otrok in na hišnih vratih se je pojavila mama. Ko je zagledala očeta z otrokom na tleh, se je hudo prestrašila in nezavedno zakričala v smrtnem strahu:

»Jezus, Marija!«

Skočila je k otroku, ki je kremžil obraz in pridrušeno jokala. Vzela ga je v naročje in ga poujškala.

»Boštjan!« je poklicala. »Janez!«

Od hleva je pritekel Boštjan, ki je pobral očeta. Glava je bila krvava in oči izbuljene. Na senčih je imel prebito glavo, od koder je polzela kri in se šproti strjevala na usehlih, košenih licih.

»Oče!« ga je stresel Boštjan. »Oče!«

Oče je bil kakor mrtev. Položil ga je na klop.

»Poglej, če mu še žila bije,« je ona svetovala.

Boštjan je trepetaje tipal za žilo. Potlej je čakal.

»Nič,« je dejal mrzlo.

»Moj Bog, mrtev je,« je zaihtela žena.

Teda je prignal Janez živino z luže in tudi sam postal.

»Molimo!« je rekla ona in molila naprej, živina pa je obirala prvo travo, s katero so bile porasle korenine.

Smrt na kmetih in pogreb je nekaj veličastnega, kljub temu da je preko vasi in živih ljudi zavel grozni dih emrti. Smrt smatrajo kmetje za nekaj odrešilnega. »Semek se je rešil,« govore, če je kdo umrl. »Tega je pobralo in zdaj mu je dobro na onem svetu,« ali »vseh težav in nadlog je za zmeraj rešen.«

Ko so vaščanje zvedeli za Jernejčovo smrt, so sprva osupnili, potlej zmolili očenaš za pokoj njegove duše in šele čez čas so se jim razvezali jeziki.

»Ravno o pravem času ga je vzela,« je sprožila Rantečka.

»Mh,« je pokimal njen sin, »pa vseeno bi lahko še živel. Saj jih ni imel toliko na hrbtu.«

»Ne, ne,« je odkičeval Znidar. »Kar o pravem času. Če bi ga prej, bi umrl z žalostjo, ko je tako šlo, če pa pozneje, bi bilo lahko spet drugače. Bog že ve, kaj dela.«

Potlej so molčali.

Čez čas:

»Dobro človek je bil,« se je spomnil Kante.

»Dobro,« so vsi pritrdili.

»Samo trmoglav,« je vedela Ulčarica.

»Mar ti nisi?« ji je zabrusil Lovrač. »Ti preklemana babnica! O mrtvih govori samo dobro! Mislim, da bi lepo pogledala, če bi rekli po tvojih smrti: 'malo jezikava je bila, jezik ji je preveč rad tek, čeprav ni bil namazan.«

»Tnalo!« mu je zagnala Ulčarica in šla.

Drugi niso rekli nobene.

Spregovoril je Znidar:

»Vse življenje je delal. Postavo je spolnjeval bolj ko vsi. Ko smo hodili še na tlako, je bil zmeraj najurnejši. 'Tako je ukazano,« je govoril, ko je prednjačil. 'Po delu pa počitek.' Počival pa je preklemano malo. Zmerom se je gnil, da se kar čudim, da je tako 'arost učkal. O, jaz se nisem, čemu pa?«

»Kajpak, nisi se! Zato pa smo še zmeraj sobenjski, kajžarji, da nas lahko vsi od strani gledajo. Če bi pošteno poprijel, pa bi šlo. Lepo hišo bi lahko imeli in vsaj pol grunta namesto zdanega firkelja,« no, saj ga niti toliko ni,« je hitela njegova žena.

Znidar jo je mirno poslušal, da je končala. Razhulil se ni prav nič.

»Tiho, ženska! Za svoje stvari se brigaš, v moje se ne vtikaj. Nama ni bilo z žametom in s sviljo postlano, ampak s slamo. Če si pa enkrat na slami, tudi tako ostaneš. Le redki so tisti, ki si potlej kaj več nagrabijo. Ti pa so ali nepošteni, ali pa jim je tako usojeno.«

Kmetje so molčali in se polagoma razhajali za delom.

»Prideš vasovat?« so se še ogovarjali.

»Pridem.«

»Pa ti, Lovrač?«

»Kajpa!«

»Dosti nas bo. Ne njega, ne nas ne bo strah.«

Zvečer so vasovali pri mrliču, kakor je navada. Boštjan jim je nosil vina, žganja in kruha, nekoliko posedel pri njih, poslušal, a v njihove razgovore se ni spuščal. Ko ni več strpel, je šel iz hiše v noč. Tudi pri ženi ni mogel dlje ostati. Prišel je molče, gledal kakšno reč, se poigraval z otrokovo igralko ter spet molče odšel. Minka ni silila vanj, ker je vedela, da bi ga lahko razdražila ali še bolj povečala njegovo žalost.

Boštjan se je kljub ženi in sinčku počutil osamelega. Umrl mu je oče, poslednji njegove krvi. Z njim je umrla starodavna častiljivost in z njegovo smrtjo se je začelo novo življenje, ki ni prav nič podobno staremu. Oče je bil vez med starim in novim. To vsak kmet dobro čuti in tare ga nemajhna žalost.

»Minka,« je ogovoril po dolgem molku ženo, »ali verjameš, da mi je hudo?«

»Kaj ti ne bo?« mu je prijazno odvrnila. »Oče je bil, Dober in pameten.«

»Kaj, oče! Ze, bil je moj oče in tvoj, a zdi se mi, da je bil vse več Oče je lahko vsak. Pa, saj ti ne morem povedati. Ne gre mi z jezika.« Žena je prišla bliže in položila roko na možovo ramo.